

V, 82.

2.417a

PARS I.

HERMVNDVRORVM TERRA AN AD ALBIM?

Particula III.

Index dictorum.

§. III. An *Albis*?

§. V. Num ab eius ortu?

§. VI. Dextrane in ripa?

§. VII. Quantum a Rheno remotus
HERMVNDVRORVM tractus?§. VIII. An *milliarium*?

§. III.

Hoc flumine quibus in oris perfundantur HERMVNDVRI, docti certant, et ad huc sub indice lis est. Placet huic 1.) ab ortu, alteri 2.) in ripa dextra. Nec inter omnes 3.) convenit, qua eius parte.

§. V.

In HERMVNDVRI Albim *oriri*, ex quo fuit pronunciatum, 1.) diuerterunt Patres doctorum conscripti. Plurimi fuerunt adfensi, 2.) Quidam fuerunt tuiti, 3.) Parum exploratum esse, censent

1.) Quem conspicias §. V.

2.) Hunc §. VI.

3.) Hos §. VII.

§. V. 1.) Ab isto, qui pene ante
septemdecim secula de Situ, Moribuset Populis Germaniae suos instituire
coepit, Cap. XXXI. extr.2.) Ex quorum numero oculis meis
iam quidem obuersantur Althamerus
et Willichius ad ista Corneliana, Me-

centent aliqui, 4.) auctoremque infimulant erroris 5.) paullo duriusculi, 6.) nisi aliquando contigerit, 7.) vt HERMVNDVORVM gentis altera pars ab altera discesferit, 8.) ad *Albis* fontem flumine aduerso propius perrexerit, eamque regionem, vbi *Albis* oritur, sibi vindicaret et tenuerit. 9.) Sin minus, ista de augefcente iam *Albi* ac in nauigabile flumen, quod iuxta

Qq 2

Pirnam

lanthonis Cario in Chron. Lib. III. non multum a principio, Spangenbergius in Chron. Mansfeld. Cap. XIII. Schopperus in Chorograph. Part. I. Cap. V. p. 73. Schmidius in Chron. Cygn. Part. I. Sect. I. Cap. I. p. 11. Lucae in Memorabil. Silef. Part. I. Cap. III. p. 21. et de Princip. S. R. I. Cap. I. p. 586. Gundlingius in Hist. March. Brandenburg. Lib. I. Sect. I. §. 5. p. 8. Rudolphi Goth. Diplomat. Part. V. Lib. I. Cap. XVI. §. I. p. 21. Jaegerus de Proprietat. Salis Communis Cap. XI. p. 18.

3.) Quos inter Albinus in Chron. Mithenf. Terr. Tit. XXIII. p. 322. Conringius in Antiq. Stat. Helmstad. p. 63. Lucae de S. R. I. Principib. Part. III. Cap. I. p. 587. et Part. III. Cap. I. p. 957. Eccardus de Origin. German. Lib. I. §. CXI. p. 242.

4.) Vt Dubrauius in Hist. Bohem. Lib. I. paullo a principio suffragante Sarnicio in Descript. Vet. et Nou. Polon. sub *Hermunduris* Kraufiani exemplaris Dlugosfo adposito Vol. II. p. 1884. Pirkeimerus in Locor. per German. Explicat. in Schariana Collectione Tom. I. p. 210.

5.) Sic censuit Cluenerius in German. Antiq. Lib. III. Cap. XXVIII. et XXXXVIII. cui calculum suum adiecerunt Pregizerus

de Gen. et Regnor. ex Suenis Contin. §. X. in Wegelini Thes. Rer. Sueuic. Vol. I. p. 265. item Bunauius in Teut. Imper. Hist. Part. I. Lib. I. p. 23. de Falkenstein in Antiq. et Memorabil. Nordgau. Vet. Part. II. Cap. I. §. XVII. sub (a) p. 24. Eccardus de Reb. Franc. Oriental. Lib. I. §. X. p. 7. aliqua tamen conditione, de Waldensfels in Select. Antiq. Lib. XII. Cap. XXIII. p. 442. Kirchmaierus ad Tac. German. Cap. XXXXI. extr. p. 415. Lacarius ad eadem Taciti.

6.) Ita Pertschius in Origin. Voiland. Lib. I. Cap. II. p. 18. improbante de Ludewig in Script. Rer. Herbipolitan. Prolegom. Cap. III. p. 55.

7.) Quod nunquam contigisse, adfirmat Gen. de Iusti in de Exped. Roman. per German. §. LXXIII. subiunctis p. 58. atque dudum ante de Ludewig in Script. Herbipol. Prolegom. Cap. III. p. 55.

8.) Cui docendo omnes neruos intendit Schoetgenius in Spicileg. Diplom. Saxon. Superior. Part. I. Disser. I. §. III. seqq. p. 6. seqq.

9.) In quo consenserint Schoetgenio Eccardus de Reb. Franc. Oriental. Lib. I. §. X. p. 7. et ille ficticius Rochezang de Hecern in Bohem. Cap. I. §. 6. p. 8.

Pirnam oppidum incipiat, accrescente apud HERMVNDVROS, non autem de origine et scaturigine eius intelligantur, vt non opus sit nimia HERMVNDVROVRVM orientem versus extensione. 10.) In his tenebris, quae de *Albi* supra 11.) iam adfuere, delati fuerunt ad fontes nunc 12.) *Egrae*, nunc 13.) *Muldae*, nunc 14.) *Salae*. Recentissime fuit, 15.) qui 16.) collegit, 17.) quoties Romani *Albim* viderint, id fuisse factum circa Magdeburgum, quod adluit iam collectus ex quatuor annuum praecipuarum *Albi*, *Muldania*, *Egra* et *Sala*, quorum fluuiorum duo posteriores cum in HERMVNDVROVRIS oriuntur, 18.) *Albi* tribuerunt, quod potioribus fluminibus, quorum effluuio maxime augetur *Albis*, tribuendum. Quod si persuadere, Drusum esse meditatam *Albim* circa Dresdam Saxonum traicere; 19.) nec illa Cornelianorum valebit excusatio, quam ferme ipse eorum auctor numquam ambiret, 20.) quem non pudet 21.) inge-

10.) Visum fuit Waldenselfio in Select. Antiquitat. Lib. XII. Cap. XXIII. p. 443. qui submonitus forte ab Kirchmaiero ad Tacit. Germ. Cap. XXXI. extr. p. 416.

11.) Sub initium huius §.

12.) Cum Cluerio in Germ. Antiq. Lib. III. Cap. XXVIII. Conringio in Disp. de Sale, Nitro et Alumine Th. XIII. Arnoldi de Hermunduris §. XI. Leibnitio ad Tacit. Germ. Cap. XXXI. extr. Brechenmachero in Notit. Sucu. Antiquit. §. XIII. sub h) in Wegelini Thef. Rer. Suenic. Vol. I. p. 80. Hertio in Notit. Vet. Germ. Pop. Cap. II. §. XVIII. Spenero in Notit. German. Antiq. Lib. II. Cap. II. §. X. sub (c) p. 75. Steffenso in Hist. Vet. Incol. Teuton. Cl. III. p. 193. Geographo Rec. Europ. Itiner. Tom. V. Lib. VI. Cap. III. §. I. p. 753.

13.) Cum ante excitato Arnoldi.

14.) Cum Spenero Lib. V. Cap. VI. §. II. sub (v) p. 121. qui paulo ante n. 12. aliud coniecerat, item de Falkenstein in Antiq. et Memorabil. Nordg. Vet. Part. II. Cap. I. §. XVII. sub (a) p. 24.

15.) Hainischius de Prisca Varisco- rum Sede §. V. seqq.

16.) Ex Velleii Paterculi Hist. Rom. Lib. II. Cap. CVI. seq. ac Taciti Annal. Lib. II. Cap. XXXI. n. 2. et Lib. III. Cap. XXXVIII. n. 3.

17.) Fere vt Clucrius in German. Antiq. Lib. III. Cap. XXVIII.

18.) An in HERMVNDVROVRIS oriatur *Egra* et *Sala*, disferendi locus erit infra Interseccionem II. §. XXIII. et XXVII.

19.) Quo persuadendo totus fuit Gen. de Iusti de Exped. Roman. per Germaniam.

20.) Quod opinantur Menso Altin-

ingenue fateri, Augusti et Tiberii temporibus 22) *notum* cum maxime et *inclitum*, nec tum tamen superatum, 23) suo autem aevo *tantum auditum Albin*. Immo quantum temporis intercesserat, quo Romani fatebantur: 24.) *Τὰ δὲ πέραν τοῦ Ἄλβιος τὰ πρὸς τὰ Ὠκεανῶ, παντάπασιν ἄγνωστα ἡμῖν ἐσὶν· οὔτε γὰρ τῶν προτέρων οὐδένων ἴσμεν τὸν παράπλου τοῦτον παλαιμῆνους πρὸς τὰ ἐπιπλά μέρη, τὰ μέχρι τοῦ σώματος τῆς Κασπίης θαλάττης, οὐδ', οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τὴν πᾶν εἰς τὰ περαιτέρω τοῦ Ἄλβιος ὡς δ' αὐτῶς οὐδὲ πρὸς τὰ παραδούκασιν οὐδένων.* Quo turpius autem, vel in tam clarissima geographiae luce subinde esse, qui genti, quam permeat, referant acceptum fluminis alicuius fontem longe retro quaerendum; eo minus vitio dabis Romuli nepoti, cui haud integrum fuit, ista Germaniae penetralia adire. 25) His ambagibus superfederit, qui sibi imperet, 26) nomen *Albis* arctissimo necessitatis gradu contingere *Sal*, idemque natum esse ex *A*, *Aa*, quae priscis *aquam* significarent. 27.) Quam facile tum Tacito *Albis* et *Sala* confundi potuerint, quorum posterior minus inclitus et notus HERMVNDVRIS non intellectis lingua Romanae auri ignota loquentibus? 28.) Quibus autem cru-

Q 9 3 cem

gius in Expos. Tab. Ptolem. p. II. Cluverius in German. Antiq. Lib. III. Cap. XXVIII. Heineccius de Antiqu. Region. Goslar. ambientis Statu §. XIII. p. 12. de Ludewig in Script. Rer. Herbipol. Prolegom. Cap. III. p. 55. Weisius in Antiq. Mifn. Saxon. Cap. III. p. 30. Kirchmaierus et Dithmarus ad Tac. German. Cap. XXXI. atque aliquoties laudatus de Insti §. LXXIII. p. 58.

21.) De German. Cap. XXXI. p. 4.
22.) De quibus interpretatur Kirchmaierus p. 416.

23.) Cui pronunciauit Eccardus de Origin. German. Lib. II. §. LXVIII. p. 418.

24.) Quorum interpres Strabo Γεωγεωφ. Lib. VII. p. 451.

25.) De quo non sinunt dubitare supra Cap. I. Sect. II. Interf. I. prolata.

26.) Suasu Schefferi de Vpsalia Antiq. Cap. I. et Morhofii in Institut. Lingu. Teuton. Cap. VI. p. 106.

27.) Quod docuerunt linguae nostrae peritissimi Frischius in Miscell. Berolinens. Tom. I. de voce *Aa*, Loefcherus in Literat. Celta Thef. XXXV. eadem voce p. 63. seq. Keislerus in Antiq. Septentr. et Celtic. de Dea Nehalennia §. XXXI. p. 256. seq. Schilterus Gl. in Thef. Antiq. Teuton. per Friskium Tom. III. p. 5.

28.) Vide supra §. II. ante a. II.

cem 29.) iste *Albis ortus* fixerit, viderint, an iam ea vacant, saltem caueant, ne urbem HERMVNDVROVRVM 30.) dictam ibi exstruant.

§. VI.

Dicitur 1.) *Albis Semmonum HERMVNDVROVRVMque, fines praeterfluere. Praeterfluxisse* autem istum HERMVNDVROVRVM sinistrorsum, 2.) oportet, quoniam haud longe post 3.) his Cattisque *certatum fuit de flumine contermino*. Hoc in dextra *Albis* ripa qui mihi monstauerit, erit mihi magnus Apollo. 4.) Quaenam Cattorum vestigia vel leuissima in illa transalbina regione? Trans *Albim* autem incoluerint Catti, si in illo tractu iis atque HERMVNDVROVRIS *de flumine contermino fuerit certatum*. Nec *flumen gignendo sale secundum* illo sub caelo vnumquam se se prodidit. 5.) Denique si huius causa tum demum *Albim* traicere iubeas Cattos, vereor, vt potuerint, fluium hic altiori atque latiori, ab HERMVNDVROVRIS, si *Albis* dextram latus texerint, facile arcendos.

§. VII.

Quem autem *Albis* tractum tum tenuerunt HERMVNDVROVRIS? Eum haec 1.) indicauerint: *Quod numquam antea spe*

29.) Eam autem fixisse agnouit C. Steffensius in Hist. Vet. Incol. Teuton. Cl. III. p. 192.

30.) De qua iam Cap. II. Sect. I. Int. II. §. XIII. et olim in Notit. Hermand. plura.

§. VI. 1.) Velleio in Hist. Rom. Lib. II. Cap. CVI. n. 2.

2.) Quod euicisse puto supra hoc Cap. III. Sect. I. Intersect. I. Part. III. §. III.

3.) Teste Tacito Annal. Lib. XIII. Cap. LVII. n. 7.

4.) Talis habeatur S. R. Ancherfenius de Valli Herthae Part. I. Cap. III. §. 81. p. 108. existimans in recta ripa trans Albim habitantes post ea cis Albim in sinistram fluminis ripam transiisse HERMVNDVROVRIS gentem vagam.

5.) Quod in sinistra Albis ripa se se proder infra Part. II. N. II.

§. VII. 1.) Velleii Paterculii in Hist. Rom. Lib. II. Cap. CVI. n. 2.

Spe conceptum, ne dum opere tentatum erat, ad quadringentesimum milliarium a Rheno vsque ad flumen Albim, qui Semnonum HERMVNDVRORVMque fines praeterfluit, Romanus cum signis perductus.

§. VIII.

Parum tamen lucis dederint prius, quam istud 1.) memoratum *milliarium* non dum sit bene cognitum. Hoc frequentissimum praefcis 2.) Latii sermone vtentibus, Graeciae vero μέλιον, 3.)

Quae

1.) Superiori §.
2.) Praeter eundem Paterculum et Lib. II. Cap. XXVII. n. 2. Cap. XXXI. n. 2. ipsi Tullio ad Attic. Lib. VIII. Epist. VIII. et in Bruto Cap. XIII. Valerio Maximo in Fact. Dict. Memorabil. Lib. I. Cap. VIII. n. 4. Plinio maiori in Hist. Nat. Lib. III. Cap. V. n. 9. Plinio iuniori Lib. X. Epist. LXXXI. n. 1. Tacito in Hist. Lib. I. Cap. XXVII. n. 3. (non Cap. 73. vt in Gesneriano Thef. L. L. Tom. III. p. 283.) Suetonio in Neron. Cap. XXXVIII. in Othone. Cap. VI. in Vespasian. Cap. I. Frontino de Agrar. Qualitat. in Exposit. Formar. inter Auctores Rei Agrariae p. 29. Eutropio in Breuiar. Hist. Roman. Lib. I. Cap. III. n. 1. Cap. III. n. 2. Cap. VII. n. 2. et 7. Cap. XIII. n. 2. Cap. XV. n. 1. Cap. XVII. n. 2. Cap. XVIII. n. 3. Lib. II. Cap. II. n. 2. Cap. III. n. 1. Cap. XII. n. 1. Lib. III. Cap. VIII. n. 1.

Cassiodoro in Var. Lib. VI. Cap. III. Isidoro in Orig. Lib. XV. Cap. XVI. Vopisco in Probo Cap. VIII. Gregorio M. Lib. VII. Epist. VI. Auctori Pasianis S. Hilariae ceter. in Opp. Velfer. p. 479. item l. I. §. 4. D. de Offic. Praef. Vrbi, l. 42. D. de excusat. tutor. l. 4. §. 1. D. de hered. instituend. l. 154. D. de V. S. in Mosai-carum et Romanarum Legum Collatione Tit. XIII. Sect. III. atque in inscriptione vetusta in Sponii Miscell. Sect. VIII. p. 270.

3.) Vel in sacris paginis Matthaeo in Euangelio de Christo Cap. V. §. 41. Hesychio h. v. Suidae h. v. et sub *Στάδιον*. Dioni Cassio *Ρωμαικ. Ιστορ.* Lib. LIII. p. 737. Straboni *Γεωγραφ.* Lib. VIII. p. 496. seq. Plutarcho in Gracch. p. 838. Eutropii Metaphrasti Pacanio Lib. I. Cap. III. n. 1.

☉ ☽ ☼

Quae restant huius negotii, referuo natali OPTIMI PRINCIPIS, cuius nominalis iam nostris est indicendus. Hunc, qua decet pietate, obire sinant studia liberalia amantes

IOANNEM FRANCISCVM MVLZERV M Thiersteinensem carmine vernaculo *Quiritium vitae rationi Teutonum priscorum anteferentem.*

IOANNEM CHRISTIANVM FRIDERICVM ENDELIV M Kozauensem ore Latii, *ex omnibus naturae regnis regnum, quod dicunt, vegetabile diuinam gratiam clarissime hominibus admirandam offerre, monstrantem.*

ERNESTVM ABRAHAMVM WIRTHIV M Culmbacensem lingua patria nostro seculo gloriam potius rei herbariae omnium saluberrimae notitiae vindicantem.

FRIDERICVM TRAVGÖT WETTENGELIV M Aschensem Latine, *vernali nullum anni tempus potius prodere summi Numinis sapientiam, ostendentem.*

FRIDERICVM CHRISTOPHORVM RENTSCHIV M Curiensem carmine Maroniano *vota publica nuncupantem.*

Yb 4473

1078

ULB Halle

3

006 302 904

20

CVRIAM
REGNITIANAM
NON. NVLLO. IVRE
HERMVNDVRRORVM
COGNOMINANDAM
DISSERIT. XXVIII

VI
SERENISSIMI. PRINCIPIS. AC. DOMINI
DOMINI
FRIDERICI. CHRISTIANI
MARGGRAFII. BRANDENBVIRGI. PRVSSIAE. DVCIS
RELIQVA
PATRIS. PATRIAE. CLEMENTISSIMI

INCOLVMITATE. DVCTIS
PRO CERIBVS. CIVIBVS. Q. CVRIAE
IN. CVRIANO

DIEM. XIII. MAIL. CIOCCCLXVI

CHRISTIANO

SACRVM
DEBITA. PIETATE. CELEBRANDVM
INDICAT

P. D. LONGOLIVS.

CVRIAE. REGNITIANAE
LITERIS. IOANNIS. ANDRAEAE. HETSCHELII
GYMN. TYP